

El fang i la pols

Surten aplegades les cròniques esportives de Josep Maria Planes (1907-1936)

Tothom hauria de conèixer l'obra de Josep M. Planes, el periodista nascut a Manresa l'any 1907 que després de deixar escrites i publicades unes cròniques de joventut que feien prometre el bo i el millor del periodisme català i europeu va ser mort per la FAI al principi de la guerra, quan tenia 29 anys. Gangues d'exercir el periodisme de denúncia. Planes havia denunciat els excessos d'aquells pistolers que presentant-se com a revolucionaris eren uns gàngsters autèntics, com van demostrar ells mateixos aquell dia deixant el cos de Planes en una cuneta de l'Arrabassada.

Els periodistes i els estudiants de periodisme haurien de ser els primers a treure's de les mans l'obra de Planes, que ara de mica en mica es va publicant en llibres. Les seves cròniques sobre la vida nocturna de Barcelona, sobre el pistolisme i —ara— sobre l'esport català dels anys vint i trenta són d'aquelles que fan venir afició d'escriure, són de les que fan agafar el bolígraf o l'ordinador i no deixar-los anar fins que han quedat sense tinta i sense memòria ni disc dur. Llegint Planes em passa sovint que em ve una ràbia molt grossa perquè hi ha coses escrites per ell quan tenia vint-i-pocs anys que jo no he escrit ni ara que supero els cinquanta i ja vaig cap a can seixanta.

Dic que ara acaben de sortir en llibre les cròniques esportives que Planes va publicar entre el 1925 i el 1936 (*Planes d'esport*. Proa, 2007) Algunes són negligibles —assaigs de primera volada— però d'altres, com les narracions de la Volta Ciclista a Catalunya dels anys 1935 i 1936, ja poden fer vostès el favor de llegir-les. Planes, amb altres companys de professió, segueix els corredors de la Volta amb un cotxe i no parla només dels corredors i de les etapes i de la contrarellotge sinó que parla dels pobles i la gent per on passa la Volta, del paisatge i fins i tot del cotxe que el transporta: «Jo vaig en un magnífic Mercedes-Benz nou de trinca, que desvetlla l'admiració de tothom. Tanta admiració, que els que anem a dalt quedem una mica avergonyits; es veu massa clar que el cotxe no és nostre ni ho serà mai.» Quan

La foto de la portada que il·lustra el llibre *Planes d'esport*, de Josep Maria Planes.

l'etapa de la Volta de 1936 passa per Gandesa, Planes tasta el vi de la terra i li sap greu no poder convidar els lectors a un tragué: «Ja se sap que el poder de la premsa cada dia és més limitat.» Aquesta etapa està datada el mes de juny. Planes, que ja havia seguit la Volta del 35, sembla disposat a seguir també la de l'any següent. Jo ara no aniré a mirar si l'any 1937, en plena guerra, la Volta a Catalunya es va celebrar o no. Només sé que Planes no va poder seguir aquella ni cap altra perquè llavors ja era mort.

Els dies que plou, Planes parla de com els ciclistes han de lluitar contra el fang que se'ls encasta a les rodes. Els dies que fa sol, parla dels núvols de pols que no deixen veure res. Planes dóna per fet que el lector, el seu lector de llavors, està informat que les carreteres de Catalunya, fins i tot les que uneixen ciutats importants, són camins de sorra. «Si el públic que al final de les etapes veu arribar els corredors tingué una idea exacta de la quantitat de dolor, de tenacitat, de lluita sorda i anònima que han hagut de lliurar els atletes, les ovacions serien deu vegades més delirants i les autoritats que s'as-

seuen a la tribuna presidencial potser prendrien l'acord de posar un terme a aquesta disbauxa d'energies.» S'ha de dir, també, i Planes ho diu, que la majoria de corredors feien la Volta pel seu compte i risc i pagant-s'ho tot de la seva butxaca, empenyorant-se i arribant-se a arruïnar. Quan veus els *tours* d'ara o veus els refinolis ciclistes barcelonins que volen un carril per a ells sols i tot els fa nosa i troben que el carrer Aribau fa massa pujada, et penses que l'art de la màquina sempre ha estat igual de senyor. Fins arribar aquí l'art de la màquina ha estat molt esforçat, amb moltes pedres pel camí i moltes llambordes que feien tremolar.

En un escrit de 1929, Planes parla del senyor Josep Sunyol i Garriga, de qui diu que «és un d'aquells homes que han nascut per a ésser president». Sunyol efectivament arribaria a president del Barça el juliol de 1935, quan Planes escrivia les seves cròniques ciclistes. L'agost de l'any següent (Planes no ho podria saber i l'autor del pròleg del llibre d'ara no ho esmenta) Josep Sunyol i Garriga seria mort per un escamot feixista en una cuneta de carretera a la serra del Guadarrama.